

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет туризму

Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та
івентменеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Музеєзнавство і пам'яткознавство

Освітньо-професійна програма «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № ____ від _____ 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Музеєзнавство і пам'яткознавство
Освітньо-професійна програма	Менеджмент соціокультурної діяльності
Спеціалізація	–
Спеціальність	028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс/семестр	2/3
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 30 год. Семінарські заняття – 30 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
2. Анотація до курсу	
<p>Курс «Музеєзнавство і пам'яткознавство» - обов'язкова дисципліна з циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Менеджмент соціокультурної діяльності ОКР «Бакалавр».</p> <p>Програма курсу побудована з урахуванням нової ролі людини у сучасному суспільстві, з необхідністю формувати у випускника уміння адаптуватися до умов професійної діяльності.</p> <p>Теоретичні знання, під час вивчення дисципліни, повинні сприяти формуванню чіткого уявлення закономірностей та особливості краєзнавчих досліджень від найдавніших часів до сучасності, головних досягнень та здобутків у популяризації історичних та етнокультурних регіонів України.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Музеєзнавство і пам'яткознавство» полягає у ознайомленні студентів із загальним музеєзнавством і пам'яткознавством, з роботою різнопрофільних музейних закладів, з їхньою мережею в Україні, із законодавчим забезпеченням розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства, охорони культурної спадщини, сприяння розширенню і зміцненню теоретичних знань та слугуватимуть базою для підготовки майбутніх спеціалістів менеджерів. Теоретичні знання, під час вивчення дисципліни, повинні сприяти формуванню чіткого уявлення про шляхи розвитку пам'яткознавства в Україні, його закономірності та відмінності, що дасть змогу не лише визначити негативні та позитивні тенденції цього процесу, але й усвідомити можливі шляхи перспективних напрямків розвитку. Цілями вивчення дисципліни є вміння розкрити витoki історії краю, міста чи села;</p> <p>здатність розглядати музейні колекції, опрацювання окремих тем, пов'язаних з експозицією музею та їх наукову обробку в зв'язку з певним типом культури;</p> <p>прослідкувати зміни пам'яткоохоронної діяльності в різні періоди історії.</p>	
4. Компетентності	
<ul style="list-style-type: none"> - здатність виявляти, використовувати, інтерпретувати, критично аналізувати джерела інформації в області менеджменту соціокультурної сфери (С 5). - Здатність критичного усвідомлення специфічності та взаємозв'язку між культурними, соціальними та економічними процесами (С 6). - Здатність до формування світогляду щодо розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури. (С 6). - здатність побудувати ефективну систему інформаційних ресурсів, необхідну для формування інформаційно-правової основи прийняття управлінських рішень у сфері соціокультурної діяльності (С 8). - Уміння забезпечувати якісне виконання завдань професійної діяльності на 	

основі інструкцій, методичних рекомендацій, встановлених норм, нормативів (С 9).

- Здатність дотримуватись загальноприйнятих норм поведінки та моралі в міжособистісних відносинах (С11).

5. Результати навчання

- Визначати головні етапи розвитку історичної думки та її основні досягнення; (С 1, С2)

- Пояснювати особливості організації культурно-рекреаційного простору; (С 1, С5)

- Організувати та планувати екскурсійну діяльність; (С 1)

- Набуття професійних знань та практичних навичок з організації надання дозвілєвих послуг в сфері соціокультурної діяльності. (Сб)

- Уміння забезпечувати якісне виконання завдань професійної діяльності на основі інструкцій, методичних рекомендацій, встановлених норм, нормативів. (С 4)

- Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях; (С 11)

- Знати всебічну характеристику географічному розташуванню, адміністративному поділу, природно-рекреаційному потенціалу Карпатського Євро регіону (КЄР); (С І).

- Використовувати основні культурологічні поняття для визначення власних поглядів щодо культурних явищ та самостійної орієнтації у сучасному культурному просторі; (С2).

- Організувати процес обслуговування споживачів соціокультурних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій. (С11,С8);

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	Менеджмент соціокультурної діяльності	II	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль . Історія і теорія музейної справи Тема . Музеезнавство як наука і навчальна дисципліна. Термін «музеезнавство» та ключові поняття цієї дисципліни. Об'єкт, предмет і метод музеезнавства. Структура музеезнавства.	Лекція, практичні заняття, самостійна робота	№,2,3,4 із списку рекомендованої літератури (підручники і посібники) №,3,4 із списку рекомендованої літератури (джерела) № ,2,3,4,5,6 із списку рекомендованої літератури (електронний ресурс)	2	100	2 тижні
Тема 2. Музей – історія створення і розвитку. Історія виникнення музеїв Західної Європи. З історії становлення і розвитку музеїв України. Нові	Лекція, практичні заняття, самостійна робота	№,2,3,4 із списку рекомендованої літератури (підручники і посібники) №,3,4 із списку	2	100	2 тижні

<p>тенденції розвитку музейної сфери у другій половині ХХ на початку ХХІ століття.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>рекомендованої літератури (джерела) № ,2,3,4,5,6 із списку рекомендованої літератури (електронний ресурс) №,2,3,4 із списку рекомендованої літератури (підручники і посібники) №,3,4 із списку рекомендованої літератури (джерела) № ,2,3,4,5,6 із списку рекомендованої літератури (електронний ресурс)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Змістовий модуль 2. Теоретичні основи пам'ятокознавства в Україні</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,57-64 із списку рекомендованої літератури (основна) №, 11-19, 41 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 4. Загальні проблеми пам'ятоохоронної роботи. Становлення державної системи охорони пам'яток в Україні. Законодавчі та організаційні засади охорони пам'яток та основні напрямки їх здійснення. Актуальні проблеми збереження пам'яток історії та культури України. Діяльність громадських організацій в збереженні історико-культурної спадщини на сучасному етапі. Зарубіжний досвід збереження нерухомої історико-культурної спадщини. Етносоціальний аспект пам'яток історії та культури.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№1-4,13,14,16,17,46,47 із списку рекомендованої літератури (основна) №2,11,16-18 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 5. Джерельна база пам'ятокознавства. Архіви України про пам'ятки історії та культури. Матеріали про історико-культурну спадщину в музеях України. Матеріали сучасних українських часописів про пам'ятки історії та культури. Пам'ятки археології України.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,5,13,22,30,33 із списку рекомендованої літератури (основна) №,11,16-18,36 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 6. Пам'ятки історії України. Пам'ятки державного устрою та суспільного життя України. Відображення в пам'ятках історії національно-визвольного руху українського народу. Дослідження пам'яток воєнної історії. Вивчення та збереження пам'яток виробничої діяльності та техніки. Розвиток</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,5,13,22,30,33 із списку рекомендованої літератури (основна) №,11,16-18,36 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>

<p>науки та культури в Україні в пам'ятках.</p> <p>Тема 7. Пам'ятки дерев'яної архітектури. Висвітлення дерев'яної архітектури. Народного зодчества. бойківського сакрального будівництва. Лемківський тип сакрального будівництва. Галицький тип дерев'яних церков.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,5-9,24,27,39,48-50 із списку рекомендованої літератури (основна) №.31,41,46 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 8. Муровані пам'ятки сакральної архітектури України. Пам'ятки архітектури Київської доби. Готичний стиль у сакральній архітектурі. Стиль рококо. Бароковий стиль у сакральній архітектурі. Сакральне кам'яне будівництво кінця ХІХ першої половини ХХ ст.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,1,2,6,10,15,30,31,34,35 із списку рекомендованої літератури (основна) №.3,12, 17,18,28 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 9. Пам'ятки містобудування України. Пам'ятки ренесансу в архітектурі. Барокові пам'ятки містобудування. Класицизм у архітектурі. Стиль модерн у пам'ятках містобудування. Пам'ятки конструктивізму в Україні.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,6,22,30,35,40,53 із списку рекомендованої літератури (основна) №.4,10,16,17 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 10. Пам'ятки оборонної архітектури України. Класифікація оборонних споруд. Законодавство України про охорону культурної спадщини. Характеристика замків України. Характеристика фортець України. Оборонні монастирі України.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,6,30,32,34,42,43,45 із списку рекомендованої літератури (основна) №.42,49,50 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 11. Пам'ятки монументального мистецтва. Пам'ятки монументальної скульптури. Монументальне малярство. Проблема охорони пам'яток монументального мистецтва.</p>	<p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,1,7,15,20,22,29,55,64 із списку рекомендованої літератури (основна) №.1,8,9,12,15 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>
<p>Тема 12. Монастирі і монастирські комплекси України.</p>	<p>Лекція,</p>	<p>№,1,8,9,12,15 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	<p>2</p>	<p>100</p>	<p>2 тижні</p>

<p>Стан краєзнавчої вивченості монастирів. Класифікація монастирських будівель. Характеристика монастирів оборонного типу. Використання монастирів у туризмі. Монастирі як культурні осередки України.</p> <p>Тема 13. Традиційна культура регіону Звичаї та обряди. Допоміжні заняття та промисли. Народні промисли і ремесла. Народні митці та умільці, їх майстерні. Фестивалі регіону.</p> <p>Тема 14. Нематеріальна світова культурна спадщина ЮНЕСКО в Україні. Українська національна складова загальної концепції нематеріальної культурної спадщини. Петриківський декоративний живопис як феномену української орнаментальної народної творчості. Традиції чоловічого співу, притаманного запорожцям. Техніка виготовлення косівської кераміки - традиційного народного гуцульського промислу. Традиції орнаментального мистецтва кримських татар.</p> <p>Тема 15. Пам'ятки природи України. Об'єкти садово-паркового мистецтва. Ландшафтні природні території. Пам'ятки природи. Класифікація пам'яток природи.</p>	<p>практичн і заняття, самостій на робота</p> <p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p> <p>Лекція, практичн і заняття, самостій на робота</p>	<p>№,4,6,12,18,19,30,34,38 із списку рекомендованої літератури (основна) №.11,14,18 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p> <p>№,1,7,15,20,22,29,55,64 із списку рекомендованої літератури (основна) №.1,8,9,12,15 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p> <p>№,1,7,15,20,22,29,55,64 із списку рекомендованої літератури (основна) №.1,8,9,12,15 із списку рекомендованої літератури (додаткова)</p>	2	100	2 тижні
--	---	---	---	-----	---------

7. Система оцінювання курсу

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2				
Робота на практичних (семінарських) заняттях	Письмове завдання модульного контролю	Робота на практичних (семінарських) заняттях	Письмове завдання модульного контролю	Індивідуальна самостійна робота	Підсумковий контроль	100
20	0	20	0	20	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 00	A	відмінно	

	80 – 89	B	добре	зараховано
	70 – 79	C		
	60 – 69	D	задовільно	
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Загальна система оцінювання курсу	<p>Сума поточних балів за кожний змістовний модуль, за контрольну модульну роботу й виконання індивідуального завдання становить підсумковий модульний рейтинговий бал (максимально – 50 балів), який може бути автоматично врахований при виставленні підсумкової семестрової рейтингової оцінки. На семестровий контроль (екзамен, залік) відводиться 50 балів. Сума балів підсумкового модульного й екзаменаційного семестрового контролю може коливатись у межах 50–100 балів і враховуватись при виставленні позитивної підсумкової семестрової рейтингової оцінки.</p> <p>Кількість балів за кожний змістовний модуль визначається робочою програмою залежно від змісту модуля, його вагомості й передбачених видів навчальної роботи.</p> <p>Якщо студент успішно виконав передбачені в змістовних модулях всі види навчальної роботи, то він допускається до підсумкової модульної контрольної роботи.</p> <p>У випадку відсутності студента під час виконання модульної контрольної роботи з будь-яких причин (через не допуск, хворобу тощо), студент вважається не атестованим. При цьому студент вважається таким, що не має академічної заборгованості, якщо він має допуск до модульного контролю і не з'явився на нього з поважних причин, підтверджених документально. У протилежних випадках студент вважається таким, що має академічну заборгованість.</p> <p>У випадку отримання незадовільної контрольної модульної рейтингової оцінки студент повинен повторно виконати модульну контрольну роботу в установленому порядку.</p> <p>Перескладання позитивної оцінки, отриманої за виконання модульної контрольної роботи, для її підвищення не дозволяється.</p> <p>Мінімальна кількість балів поточного модульного контролю, яка може зараховуватись автоматично при виставленні підсумкової семестрової рейтингової оцінки, – 50 балів.</p>			
Вимоги до письмової роботи	Під час виконання студентами письмових робіт слід опиратися на такі засади та застосовувати такі інструменти:			

	<ul style="list-style-type: none"> - пояснювати пов'язані із письмовим завданням вимоги, а також сутність, особливості та причини неприпустимості академічного плагиату якомога раніше, на початку кожної дисципліни; - пояснювати студентам цінність набуття нових знань, академічні норми, яких необхідно дотримуватися, чому вони важливі, що таке академічна доброчесність, які її цінності, чому вона слугує, як студенти своїми діями можуть долучитися до її розбудови; - надавати студентам зрозумілу інформацію про правила академічного письма; - прописувати у програмі курсу політику щодо академічного плагиату; - формулювати завдання в такий спосіб, аби їх не можна було спіагіатити (аналітичне, а не відтворювальне формулювання завдання; висока конкретизованість завдання; опрацювання конкретних джерел і даних); - переконуватися, що вимоги до завдання і критерії його оцінювання було пояснено належним чином. Вимоги до письмових робіт (обсяг, стиль цитування, допустима кількість цитат, правила оформлення та ін.) мають бути чітко прописані у методичних матеріалах для студентів; - розробляти нестандартні, творчі завдання, оновлювати їх щорічно; - давати студентам приклади готових робіт; - обговорювати зі студентами приклади якісного та неякісного академічного письма; - упродовж роботи студента над текстом проводити щонайменше одну проміжну перевірку чорнового варіанту письмової роботи, надавати відгук і рекомендації до тексту, або структурувати виконання роботи у часі із проміжними перевірками кожного етапу її підготовки; - студенти можуть рецензувати роботи один одного: надавати їм для цього критерії оцінки.
Семінарські заняття	Семінарські заняття є невід'ємною складовою освітнього процесу, обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього ступеня та має на меті набуття студентом професійних навичок та умінь.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50% практичних робіт
8. Політика курсу	
<p>Основні принципи проведення лекційних та практичних занять курсу «Музеєзнавство і пам'яткознавство» - відкритість до нових та неординарних ідей, толерантність, доброзичлива партнерська атмосфера взаєморозуміння та творчого розвитку.</p> <p>Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.</p> <p>У випадку, якщо здобувачі вищої освіти відсутні з поважної причини, вони презентують виконані завдання під час самостійної підготовки згідно з Методичними рекомендаціями до самостійної роботи та консультації викладача.</p>	

Різні моделі роботи на практичних заняттях (індивідуальна, групах) над вирішенням завдань дає можливість здобувачам вищої освіти якнайширше розкрити свій власний потенціал, навчитись довіряти своїм партнерам, розвинути навички інтелектуальної роботи в команді.

Курс «Музеєзнавство і пам'ятокознавство» передбачає інтенсивне використання мобільних технологій навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти та викладачеві спілкуватись один з одним у будь-який зручний для них час, а для здобувачів вищої освіти, які відсутні на заняттях, отримати необхідну навчальну інформацію та представити виконані завдання.

Протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять змістових модулів та виступити з презентацією чи інформуванням додатково (оцінюється окремо).

Плагіат та академічна недоброчесність є несумісними з принципами викладання курсу «Музеєзнавство і пам'ятокознавство», з чим здобувачі вищої освіти ознайомлюються під час першого заняття.

9. Рекомендована література

Підручники та посібники

1. Мезенцева Г.Г. Музеєзнавство (на матеріалах Української РСР). - К., 1980.
2. Рутинський М.И., Стецюк О.В. Музеєзнавство: навчальний посібник — Київ: Знання, 2008, 428 с.
3. Якубовський В.І. Музеєзнавство. Навчальний посібник-практикум. Кам'янець-Подільський, 2006, 272 с.

Джерела

1. Закон України «Про музеї і музейну справу» // Відомості Верховної Ради (далі - ВВР). - 1995. - № 25.
2. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» // Урядовий кур'єр, від 29.04.2004, № 8.
3. Закон України «Про охорону культурної спадщини» // ВВР. —2000. - № 39.
4. Положення про Державний реєстр національного культурного надбання, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 2 серпня 1992 р. — № 466.

Література

1. Бондар В.І. Ефективні технології навчання студентів. Київ, 1996, 25с.
2. Малеев Ю.М. Словник музейних термінів. — Київ, 2000.
3. Мезенцева Г.Г. Музей України. - Київ, 1959.
4. Методичні поради по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів / укладачі О.І. Пантелеймонов і Л.М. Кохановський. Київ: МО України, 1995,
5. Урсу М.О., Березіна І.В. Основи музейної справи. Методичні рекомендації для студентів і магістрантів мистецьких спеціальностей. Кам'янець- Подільський: ФОП Сисин О. В. «Абетка», 2009, 48 с.
6. <http://supercook.ru/spr-0-mus.html> – Довідник про сайти музеїв усього світу
<http://www.culture24.org.uk/home>
7. Видання «Музеї України» (містить каталог музеїв України) mzh@muzeum.kharkov.ua
8. Сайт музейної спільноти України та одноіменного журналу. <http://museum.ukraine.org.ua> сайт часопису „Музеї України

Література пам'ятокознавство

Основна література

1. Асеев Ю. С. Джерела. Мистецтво Київської Русі / Ю. С. Асеев. – К., 1980. – 25 с.
2. Ашкіназі М. Світ давньої старовини / М. Ашкіназі // Пам'ятки кам'яної архітектури Закарпатської, Івано-Франківської, і Чернівецької обл.: Путівник. – Ужгород : Карпати, 1969. – 44 с.
3. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. пос. / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. К. – Альтерпрес, 2007. – 464 с.
4. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навч. пос. – 2-ге видання перероб. та допов. / О. О. Бейдик – К. : Альтерпрес, 200. – 404 с.
5. Бойківщина : Історико-етнографічне дослідження / Відп. ред. Ю. Г. Гошко. – К.: Наук. думка, 1983. – 304 с.

6. Великочий В.С. Прикарпаття туристичне / В. С. Великочий, Т. З. Маланюк, Г. Д. Мельник // Прикарпаття спадщина віків. Пам'ятки природи, історії. Культури, етнографії. Історико-культурологічне видання. – Львів : Манускрипт-Львів, 2006. – С. 504–567.
7. Великочий В Бойківщина Сакральна, Історико-культурна спадщина. Частина : / В. Великочий, Т. Маланюк, О. Новосьолов [За ред. проф. В. Великочого] – Київ – Івано-Франківськ: Бланк-Прес, 202. – 302 с.
8. Великочий В. С. Сакральні пам'ятки Бойківщини та їх використання в туристичній галузі Прикарпаття / В. С. Великочий // Рекреаційний потенціал Прикарпаття : історія, сучасний стан, перспективи. – Вип. 4 : Збірник статей : Матеріали міжнародної наукової конференції «Туризм і розвиток регіону», присвяченої 0-річчю створення Інституту туризму (Івано-Франківськ, 9–20 вересня 2013 р. / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника; голова редколегії – проф. Володимир Клапчук. – Івано-Франківськ : «Фоліант», 2013. С. 2-6.
9. Вечерський В. Українські дерев'яні храми. / В. Вечерський – К. : Інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2007. – 27 с.
10. Возницький Б. Г. Микола Потоцький староста Канівський та його митці архітектор Бернард Меретин і сницар Іоан Георгій Пінзель / Б. Г. Возницький. – Львів : «Центр Європи», 2005. – 60 с.
11. Гетьман В. І. Українські Карпати. Ландшафтно-рекреаційні ресурси.: навч. книга / В. І. Гетьман. – Тернопіль – Богдан, 200. – 36 с.
12. Гілецький Й. Р. Популярно про Українські Карпати та основні пішохідні маршрути / Й. Р. Гілецький. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. – 76 с.
13. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття : Вид. друге доп. – Т – III / В. Грабовецький. – Івано-Франківськ : «Нова Зоря», 2004. – 464 с.
14. Пам'ятки архітектури та містобудування України. Довідник Державного реєстру національного культурного надбання. / За ред. А. Мардера, та В. Вечерського. – К.: Техніка, 2000. – 664 с.
15. Пламенецька О. Фортеці і замки України / О. Пламенецька, В. Вечерський // Пам'ятки України. – 996. – №2. – С. 3-25.
16. Попович М. В. Нарис історії культури України. / М. В. Попович. – К. «АркЕК», 999. – 728 с.
17. Про культуру : Закон України від 4.2.200 р. // Відомості Верховної Ради України. – 20. – № 24. – С. 69.
18. Про музеї та музейну справу : Закон України від 29.06. 995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 995. – № 25. – С. 9.
19. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 39. – С. 333.
20. Правова охорона культурної спадщини. – К. : Інтерграфік, 2004. – 320 с.
21. Правова охорона культурної спадщини. Нормативна база. – К. : ХІК, 2006. – 576 с.
22. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.99 р. // Відомості Верховної Ради України. – 99. – № 4. – С. 546.
23. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 6.06.992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 992. – № 34. – С. 502.
24. Прибега Л. В. Міжнародна охорона історико-культурної спадщини / Л. В. Прибега // Праці центру пам'яткознавства. – К., 992. – Вип. . – С. 40–52.
25. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні : навч. пос. / М. Й Рутинський. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.
26. Тарас Я. Сакральна дерев'яна архітектура Українців Карпат: культурно-традиційний аспект. / Я.Тарас. – Львів: ІН НАНУ, 2007. – 640 с.
27. Тронько П. Т. Краєзнавство України : здобутки і проблеми (до, III з'їзду України Всеукраїнської спілки краєзнавців) / П. Т. Тронько – К. : Інститут історії України НАН України, 2003. – 25 с.
28. Чуйко О. Монастирі Галичини (середина XVI – початок XX століття) / О. Чуйко – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника., – 68 с.

Викладач: Маланюк Тарас Зіновійович

